

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
حوزه علمیه زینبیه (سلام الله علیها)
شهرستان زهک

موضوع تحقیق: عوامل تحکیم خانواده

استاد راهنما:

سرکار خانم جهانی

محققین: سیده آذرنوش، مریم اله دو، ام البنین جلالی، بتول جلالی، فاطمه خمر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

خانواده مناسب ترین جایگاه برای تامین نیازهای انسان و بهترین بستر برای تامین امنیت و آرامش روانی است. در عصر کنونی نظام خانواده دچار مشکلات و چالش هایی شده است که کم کم آن را به سستی و تزلزل می کشاند. مهم ترین عامل تحکیم و ثبات یا تزلزل و فروپاشی خانواده چگونگی رابطه ها و دادوستد عاطفی میان اعضای خانواده به ویژه زن و شوهر است و عوامل مختلفی در تحکیم خانواده وجود دارد که آن ها را می توان به عوامل فردی و اجتماعی تقسیم کرد.

با این حال در عصر حاضر، نظام خانواده دچار مشکلات و چالش های اساسی شده و حتی گاه اساس و تمامیت آن نیز زیر سوال رفته است. اختلافات خانوادگی، طلاق، فرزندان بی سرپرست و بزه کاری نوجوانان و جوانان نشان دهنده مشکلات اساسی در خانواده های ماست. عوامل موثر بر خانواده به قدری بسیارند که برای مقابله با عوامل آسیب زا، نیازمند آموزش و تربیت خانواده ها در سطح ملی هستیم. نکته جالب آن است که ما بهره مند از پیشینه فرهنگی و علمی غنی و کارآمدی برای مواجهه با مسائل خانواده هستیم. مهم ترین متون دینی ما یعنی قرآن و کلمات پیامبر و معصومین علیهم السلام سرشار از توصیه های کارآمد و متناسب با عصر حاضر در باب اساسی ترین مسائل خانواده تاجزئی ترین موارد آن است.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۸
------------	---

بخش اول: کلیات

فصل اول: مفهوم شناسی خانواده

خانواده در لغت و اصطلاح.....	۱۱
------------------------------	----

تبیین مفهومی خانواده.....	۱۱
---------------------------	----

مدیریت و سرپرستی خانواده.....	۱۲
-------------------------------	----

فصل دوم: عناصر تشکیل دهنده خانواده

استفاده از اطلاعات و آگاهی در مسئله ازدواج.....	۱۵
---	----

صفات عالی در زن.....	۱۵
----------------------	----

دینداری.....	۱۵
--------------	----

اخلاق نیکو.....	۱۶
-----------------	----

عفت.....	۱۶
----------	----

نظریه رمانتیکی.....	۱۶
---------------------	----

نظریه اسلامی.....	۱۷
-------------------	----

صفات و ویژگیهای متعالی مرد.....	
---------------------------------	--

فصل سوم: سلامت خانواده

سلامت خانواده.....	۱۹
--------------------	----

معیار گرایی.....	۱۹
------------------	----

آتش اختلاف.....	۱۹
-----------------	----

بخش دوم: عوامل تحکیم خانواده

عوامل تحکیم خانواده.....	۲۴
--------------------------	----

پراکندن محبت.....	۲۴
-------------------	----

همکاری.....	۲۵
-------------	----

اطاعت از شوهر.....	۲۵
--------------------	----

۲۶	اجتناب از سخنان زشت
۲۶	دوری از خصومت
۲۷	نرمی و مدارا
۲۷	اکرام همسر
۲۷	اظهار محبت به زن
۲۸	عوامل فردی تحکیم
۲۸	بینش و آگاهی
۲۸	خوش اخلاقی
۳۰	عوامل اجتماعی تحکیم
۳۰	مدیریت و روابط اجتماعی زنان و مردان
۳۰	کنترل طلاق
۳۱	حمایت دولت از خانواده
	فصل دوم: عوامل فروپاشی
۳۳	عوامل فروپاشی
۳۳	نبودن برنامه منظم بین زن و شوهر
۳۳	بی توجهی زن نسبت به امور زناشویی
۳۴	تحقیر زن توسط شوهر
۳۴	تحمیل سلطه زن
۳۴	خوداری از دادن خرج خانواده
۳۴	فقر
۳۵	می گساری
۳۵	خیانت
۳۵	شک
۳۶	عقیمی
	فصل سوم: کانون خانواده محل ساخته شدن و سازندگی
۳۸	کانون خانواده محل ساخته شدن و سازندگی

نعمت خانواده و آثار آن

خودسازی و دیگر سازی

از واجبات تاکید شده در مکتب اسلام خودسازی است. همانگونه که وظیفه داریم تهذیب نفس و خودسازی کنیم باید در اندیشه ساختن دیگران هم باشیم و برای ساختن دیگران، اولین و مهم ترین گام ساختن خانواده است. وقتی پیامبر اکرم صل الله علیه وآله به رسالت مبعوث شد فرمان یافت که خویشاوندان خود را از خدا بترساند، یعنی سازندگی جامعه را از ساختن خویشاوندان خود شروع کند.

وَ أَذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ، ای پیغمبر خویشاوندان خود را از خدا بترسان (سوره شعراء آیه ۲۱۴). به نقل از کتاب خانواده در اسلام.

یعنی سازندگی جامعه را از ساختن اقوام و خانواده خود شروع کن، پس اول خانواده خویش را بساز، به ساختن جامعه پرداز. خودسازی و ساختن زن و تربیت فرزندان از جمله وظایف بسیار بزرگ پدران است و این مهم فرزندان و رشد شخصیت معنوی آن ها، بهتر از محیط خانه پیدانمی شود.

محیط خانه مکتب انسان سازی

محیط خانه می تواند محلی برای عروج و سلوک و تکامل مرد وزن باشد. مخصوصا اگر سعه صدر داشته باشیم زیرا تکرار و پافشاری دایمیت تاثیر به سزا و عجیبی دارد. حرف موثر است، ولی عمل تاثیر کامل و مطلوب می گذارد.

اگر کسی بار اول از نصیحت متنبه نشود، سرانجام در اثر تکرار و پافشاری زیاد متنبه خواهد شد و این مرهون حوصله داشتن و دارا بودن سعه صدر است. یکی از کارهای روان شناسان برای به کرسی نشاندن اهدافشان همین تکرار است. ولی عم موثر است، چنانچه اگر مرد نماز اول وقت بخواند، زن نیز نماز اول وقت خواهد خواند و اهل تهجد خواهد شد. اگر مرد در خانه زبان مودب داشته باشد به هر حال در زن و فرزندان اثر می گذارد، به تجربه ثابت شده است که فرزندان مودب پدر و مادر با ادب داشته اند و بالعکس.

شکر نعمت بزرگ خانواده

شما عزیزان باید بدانید که از بالاترین و بهترین نعمت ها برای زن و مرد نعمت خانواده است. انسان نباید وقتی ازدواج کرد و تشکیل خانواده دارد از یاد خدا غفلت ورزد. کانون خانواده مکتبی است که باید اعضای خانواده در آن ترقی و رشد معنوی کنند.

نتیجه کفران نعمت خانواده

خانه ای که در آن سوءظن و بی اعتمادی به یکدیگر راه یافته باشد دیگر هرگز شایسته نزول برکات و رحم خداوند نباشد بلکه غضب خداوند بر آن باریدن خواهد گرفت و محل امن و آسایش و آرامش به مرکز دلهره و ناراحتی و بیماری های گوناگون روانی مبدل خواهد شد. این عذاب الهی است که در اثر کفران نعمت نازل می شود و هیچ عذابی بالاتر از این نیست که سردی و ناراحتی و یاس و اختلاف و دل مردگی و بی نشاطی بر خانواده ای حاکم باشد.

فرجام کفران نعمت خانواده

بزرگ ترین گرفتاری افراد چنین خانواده هایی پس از مرگ بروز می کند، زیرا زن و مرد بد اخلاق به فشار قبر دچار می شوند و زخم زبان ها و زبان دراز های زن و شوهر به یکدیگر در عالم برزخ به صورت مار و عقرب تجسم می یابد و قبر آنان را پرمی کند، و تا روز قیامت با آنان همنشین و هموم خواهد بود. قرآن کریم تعبیری دارد که می فرماید؛

وَلَهُمْ مُقَامٌ مِّنْ حَدِيدٍ، یعنی گرزگران و عمودهای آهنین بر سران هامهیا باشد. (سوره

حج، آیه ۲۱ به نقل از کتاب خانواده در اسلام)

این گروه گرزهای آتشین را مابا اعمالمان به دست ملائکه می دهیم. این گرزها وقتی به سرانسان فرود می آیند آنقدر کوبندگی دارد که اسان را چندین هزار سال پایین می برد. در قرآن آمده است که هرگاه این دسته از اهل عذاب بخواهند از دوزخ بیرون بیایند

وازم جانکاه واندوه سوزنده آن نجات یابند فرشتگان عذاب، آنرا به دوزخ برمی گردانند و به آن ها می گویند باید عذاب آتش سوزنده را بچشند.

وقتی مرد محیط خانه را سرد می کند، به این که دل زن را بسوزاند. خواه زن تقصیر داشته باشد خواه مقصر نباشد. روز قیامت با آب جوشان دوزخ یعنی «حمیم» دل او را به همان میزان که در دنیا با اعمال و گفتار و رفتار خود دل زنش را سوزانیده و به آتش کشیده می شود.

البته اگر زن مقصر باشد مرد باید به روشی که شارع فرموده است، یعنی موعظه، قهر و... رفتار کند. و به بهانه تقصیر نمی تواند دل او را بسوزاند که در آن صورت همچنان که گفتیم دچار عذاب سخت خواهد شد.

نتیجه

پس نتیجه می گیریم که خانواده نخستین سنگ بنای ساختمان بشریت است و تنها مسیر شروع برای تولد انسان هابترین عمل برای رشد و شکوفایی استعدادهاست. خانواده مهم ترین مکتب تربیت و تکامل انسان ها است که دارای وظایف تربیتی مهمی قرار گرفته که کسی قادر به انجام آن نیست و آن یگانه عاملی برای پرورش، نگهداری و تربیت کودکان در مراحل طفولیت نخستین در این مرحله حائز اهمیت ویژه ای در شکل گیری شخصیت و رفتار کودک می باشد، تأثیراتی که کودک از زمان تولد از قبیل: تغذیه، نظافت از شیوه آموزش می گیرد دارای تأثیراتی کاملی در تنظیم و شکل گیری شخصیت آینده او میباشد. و تأثیرات خانواده به اینجا محدود نمی شود بلکه عمیق تر و وسیع تر از آن است چرا که در جهت گیری های نخستین که باعث نظم زندگی کودک است، از خانواده نشأت می گیرد و خانواده است که عواطف و جهت گیریهای لازم زندگی اجتماعی و خانوادگی او را رشد می دهد.

از طریق خانواده است که کودک تربیت اخلاقی و وجدانی و مذهبی می آموزد و به این جنبه ها اهمیت زیادی می دهد و این اهمیت نه تنها برای کودک بلکه برای امت و جوامع موثر می باشد و از راه خانواده است که محیط جامعه آثار تربیتی خود را در کودکان تحقق می بخشد و از همین طریق است که عادات و سنتها و عقاید و آنچه به عنوان میراث در کلیه شئون زندگی خود دارد به آنها منتقل می شود چنانچه خانواده از انجام رسالت خود در مقابل فرزندانش کوتاهی کند برای محیط جامعه خطر جدی به وجود آورده و خانواده در استحکام روابط اجتماعی و رشد تک تک افراد جامعه نقش مهمی دارد و تلاش برای استحکام خانواده و سلامت آن و زمینه سلامت و سعادت عمومی را فراهم می سازد که ممکن است دچار آسیب هایی بشود که سلامت آن را تهدید کند که منشأ اصلی این آسیب ها خدشه دار شدن روابط سالم اعضای خانواده بایکدیگر است اسلام به صورت ویژه و دقیقی به تحکیم خانواده عنایت دارد و اساس آن را بر پایه های سالم

و محکمی بنا نهاده تا نهال زندگی در آن شکوفا شود و سایه الفت بر آن گسترده سرشار از

محبت گردد در نتیجه در سایه آن مسائل اصلی و فرعی خود را نعمت زندگی صحیح

برخوردار گرداند و استحکام در تحکیم امت اسلامی جزئی از رسالت جاوید اسلام می باشد

فهرست منابع

*قرآن کریم

*نهج البلاغه

۱-انصاریان ، حسین،نظام خانواده در اسلام،انتشارات ام ابیها،چاپ سی ام،قم،۱۳۹۰

۲-حجتی ،محمدباقر،اسلام و تعلیم و تربیت،دفتر نشر فرهنگ اسلامی،تهران

۳-رحمتی شهر رضا،محمد،گنجینه معارف ۲،انتشارات صبح پیروزی،زائر،چاپ

هشتم،زمستان ۱۳۸۸

۴-شریفی قریشی ، باقر،ترجمه راشدی لطیف،نظام خانواده در اسلام،سازمان تبلیغات

اسلامی ،تابستان ۱۳۷۷

۵-شریفی،احمدحسین ،آیین زندگی،دفتر نشر معاف ،چاپ ۴۴ بهار ۸۸

۶-عیسی زاده،عیسی،خانواده قرآنی ،موسسه بوستان کتاب،چاپ سوم قم ۹۱

۷-غریزی تهرانی،علیرضا،از دواج و خانواده در کلام خدا،دارالصادقین ،الهادی ،قم،زمستان

۷۶

۸-محدثی،جواد،القبای زندگی (عوامل تحکیم خانواده)موسسه بوستان کتاب ،قم،دوازدهم ۹۰

۹-مکارم شیرازی ،ناصر،باهمکاری محمد رضا آشتیانی ،تفسیر نمونه جلد ۱۹،ناشر

دارالکتب الاسلامیه

۱۰- نوری همدانی ،جایگاه بانوان در اسلام ،مهدی موعود(عج)چاپخانه بزرگ قرآن کریم

،تابستان ۸۶